

Drámapedagógia módszerek

A szikessedés dramatizálása

Készítette: Vásárhelyi Dalma, földrajz szakos hallgató, osztatlan tanárképzés, 2017

A dramaturgia, a dráma szerepe a földrajztanulásban, tanításban

Az iskolában nem egyszer van, hogy a diákoknak olyan tananyagot kell elsajátítaniuk, amely távol van tőlük. Minden generáció számára új feladat, hogy a következő generációnak megfelelően adja át az adott korszak kultúrkincsét, normáit. A tanár képezi a mesélő szerepét, a diákság pedig a hallgatóságot. Sokszor azonban a tanár csak elmeséli az adott fogalmat, az adott múltbeli cselekményt. Ez a fajta mesélés azonban nem hozza közelebb a diákokat az adott fogalomkörhöz, nem tudnak vele mit kezdeni, idegen marad tőlük. Azzal, hogy frontálisan elmondjuk a diákoknak a történetet, nem jutnak hozzá közelebb, hiszen nem élük át, nem válik részüké az adott probléma. A mese, a mesélős játék, a szituációs feladatok elengedhetetlenek a tananyag megértésében. Kapcsolat nyílik a fent említett játékok által a diák és az anyag közt, jobban el tudja sajátítani, magáévá tudja tenni a problémát és nem utolsó sorban sikerélménye lesz. Fontos, hogy a játék során a diák tudjon azonosulni a szerepével. A szerepbe lépéskor a diákok elképzelik, hogy mit is tennének az adott problémával. A tanuló közvetlen kapcsolatba lép az általa életre keltett karakterrel. Mindez pedig megváltoztatja a tanulóknak a tananyaghoz való hozzáállását.

A drámapedagógia módszerek alkalmazásával a diákok megismerik önmagukat, képet kapnak képességeikről, esetleges hiányosságokról. A módszer alkalmazásával pedig fejleszteni lehet a kapcsolatteremtést, a kommunikációt. Segítséget ad mindenféle gátlások levetkőzésében is.

Egy történet dramatizálásának útja

Egy történet dramatizálása ismert, már megtörtént dolgokon alapul. Ahhoz, hogy fel tudjuk dolgozni a történetet, ismernünk kell ahhoz, tehát nagy felkészültséget igényel. Az adott folyamat, történet teljességét azonban soha nem fogjuk megismerni teljes egészében, hiszen nem tudtunk ott lenni, amikor a szikessedés el kezdett játszódni.

A dramatizálás szakaszai:

- 1. Előkészítés:** érdemes a dramatizálás előtti órán
 - a tartalom megismertetése
 - források kiadása
 - szerepfeladatok megfogalmazása, kiosztása
- 2. Felkészülés:** akár a szabadidőben
 - a játék megbeszélése
 - szerepek eldöntése
 - eszközök beszerzése
 - feladatok kiosztása
- 3. A játék lebonyolítása:** adott órán
 - tanár szabja meg a játék hosszát
- 4. Feldolgozás:** adott órán, következő órán
 - a látottak, hallottak közös megbeszélése
 - füzetbe kerüljön be az elhangzottak lényegi elemei
 - tartalmi lényeg összefoglalása
- 5. Értékelés:** következő órán
 - a tanár összefoglalja a látottakat és értékeli azt

Feladat

A szikesedés hatásainak dramatizálása

Évfolyam: 8. évfolyam

Anyagrész: Talajtan. A világ fontosabb talajai

Fejlesztési feladatok: Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól. Tájékozódás a földrajzi, környezeti folyamatokról. Az emberi gazdálkodás és a természeti feltételek kapcsolatának fölismerése néhány fontos hazai példán.

Az osztálynak kiadok egy történetet, ami a szikesedés folyamatáról szól (*1. melléklet*). A feladatban Mezopotámia gazdaságának átalakulásáról a szikesedés megjelenése előtti, utáni állapotáról fognak olvasni. A kiadott anyagban a szikesedés jelentése is szerepel. A szöveg alapján készítenek egy rövid dramatizált történetet, amiben az ott élő emberek mezőgazdasági szokásait mutatják be a szikesedés előtt és után. A helyszín Mezopotámia, a mai Irak területe.

A történetet több jelenetre lehet osztani:

1. jelenet: az emberek letelepedése Eufrátesz és Tigris folyó közé
Miért épp ott választanak magunknak hazát az odaérkező népek?
2. jelenet: a gazdaságuk kialakítása
Milyen növényeket és hogyan termesztenek?
3. jelenet: a szikesedés megjelenése, a gazdaság átalakulása, az elvándorlást foglalkoztatja
Milyen megoldásokat találnak az ott élő emberek a szikesedés hatására? Mi lesz a célpontjuk?

A *2. mellékletben* a szerepek olvashatóak a fontosabb tulajdonságaival. Az eszközöket a diákok saját maguk választják meg, fontos, hogy a természetett növények megjelenjenek a játék során. A szereplőket előre kiosztjuk. A történet eljátszásában természetesen nem tud minden gyermek részt venni, így ők lesznek a megfigyelők. A feladat előadására maximum 20 perc áll rendelkezésre, amit az óra elején ad elő a csoport, így a feladat megbeszélése és értékelése is még az adott órán sorra tud kerülni.

1. melléklet

A **szikesedés** során a vízben oldódó sók feldúsulnak a talajban, mivel a vízben oldódnak és együtt mozognak vele. Amikor a víz elpárolog, hátra maradnak, felhalmozódnak. A sók kötődhetnek kolloidokhoz, vagy oldható alakban felgyűlnek a talaj felső rétegeiben. A szikesedés vízszint esetén jöhet létre.

A Mezopotámia szó görögül folyóközt jelent. Ma Irak területét tekintjük Mezopotámiának. Mezopotámia az Eufrátesz és Tigris között terül el. Ennek a két folyónak az áradása határozta meg az emberek életét. Az Eufrátesz 2800 km hosszú, nagy a hordalékvivő képessége (a hordalékot a középső szakaszán rakta le), csak az alsó szakasza volt hajózható, eredetileg a Tigrissel nem találkozott. A Tigris 2000 km hosszú volt, áprilisban áradt, esése nagyobb és jobb az Eufráteszénél. Mezopotámia éghajlata sivatagi és sztyeppi. A csapadék eloszlása nagyon egyenlőtlen.

A termékeny félhold területére több hullámban fokozatosan érkeztek kelet felől a kr. e. IV. évezred második felében a sumerok, akik egészen a Kr. e. II. évezredig uralták és magukat „szag-giga”-nak, azaz „fekete fejű”-nek –, ami Hamurappi idején annyit tett, hogy közember – hívták. A Kr. e. III. évezredben városállamok jöttek létre a területen. A folyók áradását csatornarendszer kiépítésével használták ki, így ezek minden évben iszapot terítettek szét partjaik mentén, ami kiváló termőföldnek bizonyult. A folyamok mellett főleg gyümölcsöket, zöldségeket és gabonát termeltek, valamint itt alakult ki az állattenyésztés is.

Kr. e. a III. évezredben az éghajlat egyre melegebbé, szárazabbá vált, ezzel elindult a nomád népek újabb vándorlása. A szikesedés miatt a fejlődés súlypontja végérvényesen Közép-Mezopotámiába (Babilonba) helyeződött át.

2. melléklet

Apa, „Pali”: a gazdaság fenntartója, irányítója; lelkiismeretes, mindennek látja a jó, rossz oldalát is

Anya „Rózi”: háztartás, az állatok ellátása; mindig férje mellett áll, neki ad igazat

Kisfiú „Robi”: segít édesapjának a gazdaságban, ugyanakkor nagyon rosszcsonk kisfiú

Kislány „Róza”: mintagyerek, játszik a kertben a babájával, nem nagyon szeretné ott hagyni a falut, sok barátja van

A falu többi lakói: jó kapcsolatuk van a családdal, támogatóak, ugyanakkor irigykedve nézik, hogy a Benke családnak milyen jól megy a soruk, eléggé gyanakvó természetűek.

Értékelés

A feladat célja, hogy megvilágosodjon a diákok számára, a szikesedés folyamata milyen hatással van a családok életében. Nem egy olyan végbemenő változás, amit egyik napról a másikra már azonnal észlelünk, hanem egy hosszú folyamat. Ha a napról-napra történő változást vennénk figyelembe, akkor nem tudnánk szemléletesen bemutatni a folyamatot. Az értékelés folyamán megnézzük a szikesedés hatását, az új hely választásának a domborzati, éghajlati előnyeit. Kiemeljük a látottak és hallottak tartalmi lényegét: a szikesedés miként hatott az ott élő család életére; hogyan alkalmaztak a változásokra. Egymás véleményére reflektálhatunk, következtetéseket vonhatunk le. Úgy gondolom, hogy ezzel a feladattal csupán csak színesítjük, kiegészítjük a szikesedéssel kapcsolatos tanulmányainkat.

Felhasznált irodalom

- Makádi Mariann: Tevékenykedtető módszerek a földrajztanításban. Budapest, 2015
- <http://www.sze.hu/muvtori/belso/stilusok/mezop01.htm>
- <https://terebess.hu/keletkultinfo/mezopotamia.html>